

2.3. uzdevums. Ieguldījumu atdeve cilvēkkapitālā

A. Iepazīsties ar CV MARKET un Latvijas Bankas pētījumu, Centrālās Statistikas pārvaldes un Valsts ieņēmumu dienesta datiem!

CV MARKET pētījums

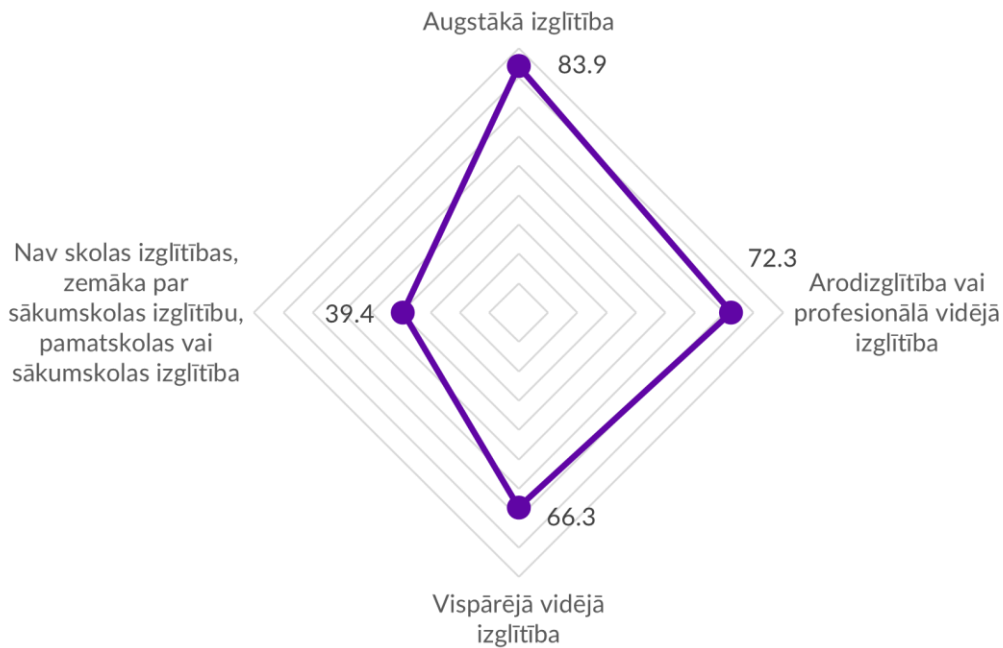
2016. gadā darba meklētājs, kam ir profesionālā izglītība, arodizglītība vai pirmā un otrā līmeņa profesionālā izglītība, kā vēlamu atalgojumu norāda vidēji 845 eiro pirms nodokļu nomaksas. Augstskolā bakalaura grādu ieguvīš darba meklētājs prasa par 25% vairāk – 1059 eiro, maģistru prasības ir vēl par aptuveni 21% augstākas – 1285 eiro, bet doktora grādu ieguvīšie vēlas saņemt vidēji 2300 eiro mēnesī, kas ir par 79% vairāk nekā darba meklētājiem ar maģistra grādu un divreiz vairāk par darba meklētājiem ar bakalaura grādu.

Avots: CV MARKET.lv *Darba meklētāji ar augstāku izglītību prasa augstāku atalgojumu* (<https://www.cvmarket.lv/karjeras-centrs/darba-tirgus-tendences/petijumi/darba-mekletaji-ar-augstaku-izglitibu-prasa-augstaku-atalgojumu>).

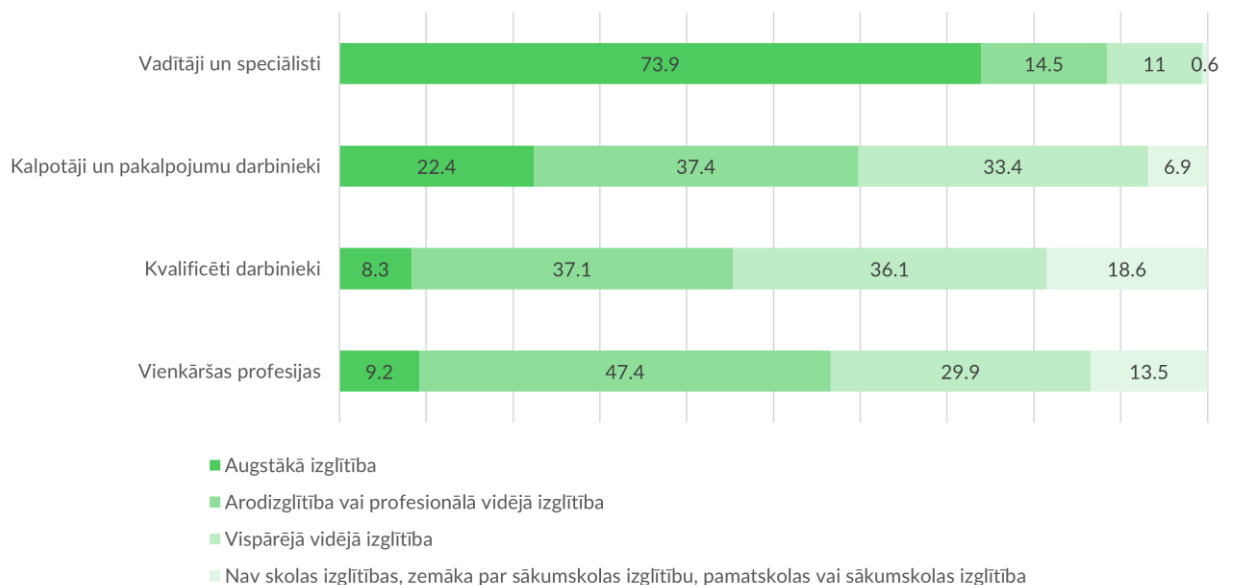
Latvijas Bankas pētījums

2006.–2012. gadā katrs izglītojoties pavadītais papildu gads bija saistīts ar aptuveni par 8% lielāku darba algu. Darba algas starpības modeļi liecina, ka nodarbinātie ar augstāko izglītību saņēma par 48% lielāku darba algu nekā darbinieki ar vidējo izglītību. Savukārt tie, kuru izglītības līmenis bija zemāks par vidējo, saņēma par 9% mazāku atalgojumu nekā darbinieki ar vidējo izglītību. Pusi no šīs ietekmes noteica karjeras komponente, t.i., labāka piekļuve labāk atalgotām tautsaimniecības nozarēm, profesijām un amatiem. Pētījumā arī parādīts, ka Rīgā un Pierīgā izglītības atdeve bija lielāka nekā citos Latvijas reģionos; sievietēm lielāka nekā vīriešiem; jauniešiem mazāka nekā citām vecumgrupām.

Avots: Vilerts K., Krasnopjorovs O., Brēķis E. *Izglītības ietekme uz algām Latvijā ekonomiskās krīzes un pēckrīzes periodā* (2006.–2012. gadu datu vērtējums) (https://www.makroekonomika.lv/sites/default/files/p_03_2015.pdf).

3.attēls. Ekonomiskās aktivitātes līmenis pēc iegūtās izglītības līmeņa 2020. gadā.
 Avots: Centrālās statistikas pārvalde. Darbspēka apsekojuma galvenie rādītāji 2020. gadā. (https://admin.stat.gov.lv/system/files/publication/2021-05/Nr_10_Darbaspeka_apsekojuma_galvenie_raditaji_2020_gada_%2821_00%29_LV_EN.pdf).

4. attēls. Nodarbināto iedzīvotāju skaita sadalījums pēc iegūtā izglītības līmeņa un profesiju grupas 2020. gadā.
 Avots: Centrālās statistikas pārvalde. Darbspēka apsekojuma galvenie rādītāji 2020. gadā. (https://admin.stat.gov.lv/system/files/publication/2021-05/Nr_10_Darbaspeka_apsekojuma_galvenie_raditaji_2020_gada_%2821_00%29_LV_EN.pdf).

- **Izmantojot minētos pētījumus un datus, pierādi un pamato apgalvojumu: ieguldījumi izglītībā nodrošina atdevi!**

B. Izvērtē savu pieredzi līdzšinējos un nākotnes ieguldījumos cilvēkkapitālā!

- a) Kad vajadzētu uzsākt veikt ieguldījumus cilvēkkapitālā?
- b) Ko līdz šim esi ieguldījis sevis attīstībā vairāk – naudu, piepūli, laiku?
- c) Kas vēl, izņemot personīgo ieguldījumu, ir veicis ieguldījumus tavā cilvēkkapitālā?
- d) Vai jau līdz šim esi guvis kādus ieguvumus no veiktajiem ieguldījumiem sevis attīstībā, vai ceri tos gūt tikai nākotnē?
- e) Kādus ieguldījumus savā attīstībā (cilvēkkapitālā) plāno veikt pēc vidusskolas absolvēšanas? Par ko var uzskatīt studiju maksu augstskolā – izmaksām vai ieguldījumiem?

C. Izlasi sekojošo informāciju! Atrodi internētā informāciju par studiju kredīta saņemšanas un atmaksas noteikumiem!

Vidusskolas absolvents mēnesī nopelna 1000 eiro. Studiju maksa ir 4000 eiro gadā; bakalaura grādu var iegūt 3 gadu laikā, maģistra grādu – 5 gadu laikā; darba mūžs ilgs 35 gadus, vidējā noguldījumu likme ir 1%, studiju kredīta procentu likme – 5%.

- **Izmantojot pieejamo informāciju un studiju kredīta kalkulatoru, izpildi uzdevumus!**

- a) Izstrādā algoritmu, kā aprēķināt, cik ilgā laikā atmaksātos ieguldījumi augstākās izglītības (bakalaura grāda) ieguvei! Aprēķini finansiālo ieguvumu, ko darba mūža garumā gūst nodarbinātie ar augstāko izglītību salīdzinājumā ar nodarbināto ar vidējo izglītību!
- b) Secini, kurš studiju kredīta nosacījums var ievērojami saīsināt kredīta atmaksāšanas laiku?

- c) Aprēķini augstākās izglītības ieguves ienesīgumu (rentabilitāti)! Kurš studiju kredīta nosacījums to varētu paaugstināt un kurš – ieguvumu samazināt?

Piezīme. Ja aprēķinātā rentabilitāte šķiet pārāk augsta, tad aprēķiniet to, izmantojot Latvijas Bankas pētījumā gūto rezultātu (katrs izglītībā pavadītais gads palielina darba algu par 8%), pārējiem nosacījumiem paliekot nemainīgiem.

- d) Secini, kurš studiju kredīta atmaksāšanas noteikums var būtiski sadārdzināt kredīta izmaksas! Pamato, kuri statistikas dati liecina, ka studiju kredīta atmaksa var radīt problēmas!